

BOSHQARUV HISOBIDA HISOB SIYOSATI TASHKIL ETISH

To'rayeva Gulizahro

Guliston davlat universiteti o'qituvchisi

Bobojonov Maqsad

Shomurodov Elmurod

Shaymuhammedov Firdavs

Tilovbekova Aziza

Guliston davlat universiteti talabalari

Annotatsiya. Korxonalarda buxgalteriya hisobini istiqbolli rivojlantirish moliyaviy va boshqaruv hisobi kabi uning muhim tarkibiy qismlari o'rtasidagi aloqadorlikni o'rganishni taqozo etadi. Moliyaviy va boshqaruv hisobi o'rtasida ko'pgina umumiyliklar mavjud, chunki ularning ikkalasi ham korxonada hisob tizimi axborotidan foydalanadi. Moliyaviy hisobning qabul qilingan tamoyillari boshqaruv hisobida ham amal qilishi mumkin, chunki korxonada rahbarlari o'z faoliyatlarida mutlaqo tekshirilmagan taxminlar va fikrlarga tayanib ish qilishlari mumkin emas. Bundan tashqari, har ikkala kichik tizim axborotidan zaruriy boshqaruv qarorlari qabul qilish uchun foydalaniladi.

Kalit so'zlar: hisob siyosati, hisob tamoyillari, hisobning obektlari, buxgalteriya hisobi, boshqaruv hisobi.

Аннотация. Перспективное развитие бухгалтерского учета на предприятиях требует установления связи между такими его важными составляющими, как финансовый и управленческий учет. Между финансовым и управленческим учетом существует много общего, поскольку оба они используют информацию из учетной системы предприятия. Принятые принципы финансового учета могут быть применены и к управленческому учету, поскольку руководители предприятий не могут действовать в своей деятельности, основываясь на совершенно непроверенных предположениях и мнениях. Кроме того, информация из обеих подсистем используется для принятия необходимых управленческих решений.

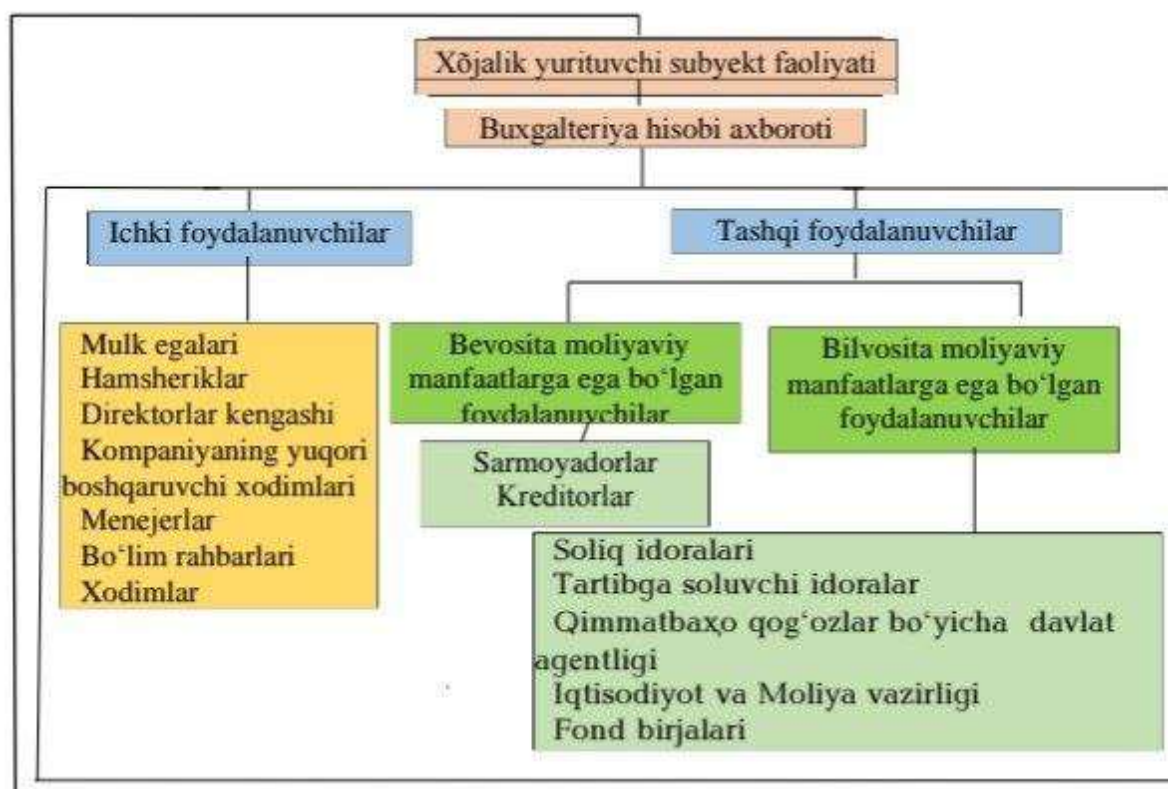
Ключевые слова: учетная политика, принципы бухгалтерского учета, объекты учета, бухгалтерский учет, управленческий учет.

Annotation. The promising development of accounting in enterprises requires the organization of relationships between its important components, such as financial and management accounting. There are many similarities between financial and management accounting, since both of them use information from the enterprise's accounting system. The accepted principles of financial accounting can also be applied to management accounting, since enterprise managers cannot act in their activities based on completely unverified assumptions and opinions. In addition, information from both subsystems is used to make the necessary management decisions.

Key words: accounting policy, accounting principles, accounting objects, accounting, management accounting.

KIRISH

Moliyaviy hisobning maqsadi korxonaning mulkiy va moliyaviy holatini baholash, aktivlar va passivlarning holati to'g'risidagi axborotlarni umumlashtirish, davriy va yillik buxgalteriya hisobotini tuzishdan iborat. Bu ma'lumotlar ma'muriyatning o'zi uchun ham, tashqi foydalanuvchilar uchun ham mo'ljallangan bo'ladi. Tashqi foydalanuvchilar, investorlar va kreditorlar korxonaning moliyaviy ahvoli, uning to'lov qobiliyati, kreditga layoqati, mazkur korxonaga berilgan investitsiyalarning rentabellik darajasi kabilarga baho berishda aynan shu ma'lumotlarning aniq belgilangan talablar va standartlarga muvofiq ravishda olib borilganiga e'tibor beradilar.

1-rasm. Boshqaruv hisobida hisob siyosatini ishlab chiqish.

Moliyaviy hisobda hisob siyosati uni yuritish qoidalari, moliyaviy hisobotni tuzish va taqdim qilish tartibini ifodalaydi. Boshqaruv hisobi hisob siyosatida asosan korxonaning faoliyatini byudjetlashtirish, taxminlash, tannarx hisoblash, transfert bahoni shakllantirish, segmentlar hisobot tuzish masalalarida o'z ifodasini topadi. Axborotlarni buxgalteriya hisobi hisobvaraqlari tizimida aks ettirish. Moliyaviy hisob hisobvaraqlari tizimi korxonaning moddiy, mehnat va moliyaviy resurslari holati hamda harakati to'g'risidagi barcha ma'lumotlarni umumlashtiradi. Ushbu hisobvaraqlar tizimi O'zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobining 21-sonli "Xo'jalik yurituvchi subektlar moliya-xo'jalik faoliyatini hisobvaraqlari rejasi va uni qo'llash bo'yicha yo'riqnoma" nomli milliy standartiga asoslanadi. Boshqaruv hisobining asosiy tamoyillari esa hisobni

ikki yoqlama yozuv usulida yuritish, uzliksizlik, aniqlik, hisoblash, ehtiyotkorlik, ko'rsatkichlarning qiyoslanuvchanligi va hakazo hisoblanadi. Hisobning asosiy obektlari. Moliyaviy hisobotlarda korxonalar odatda yagona, yaxlit deb tariflaydi. Ko'p tarmoqli faoliyat olib boruvchi katta korxonalar har bir soha bo'yicha, ya'ni, korxonaning yirik segmentlari bo'yicha xarajatlar va daromadlarni umumlashtirilgan moliyaviy hisobotda aks ettirishi shart.

XULOSA

Boshqaruv hisobi, odatda korxonaning alohida bo'linmalari: bo'limlar, sexlar, uchastkalar, ish joylari faoliyati to'g'risidagi axborotni o'z ichiga oladi. Boshqaruv hisobida hisob siyosatini tashkil qilish boshqaruv hisobini integratsiyalashgan tizim bo'yicha tashkil etishda kompyuter texnologiyalaridan foydalanish korxonalar hisob siyosatiga tegishli byudjetlarning to'g'ri tuzilganligi va to'lovlarning o'z vaqtida amalga oshirilganligi ustida samarali nazorat o'rnatish imkonini beradi. Boshqaruv hisobida xarajatlar xarajat moddalari bo'yicha, daromadlar esa bo'linmalar va mahsulot (ishlar, xizmatlar) turlari bo'yicha guruhlanadi va aks ettiriladi. Xarajat moddalarining ro'yxati tarmoq yo'riqnomalari bilan belgilanadi hamda korxonaning hisob siyosatida ifodalanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. G'.Berdiyev, J.Urazmatov&U.Chorshanboyev. "Boshqaruv hisobi" Darslik. Guliston 2025.
2. A.Muxametov, G'.Berdiyev, G.Turayeva. "Boshqaruv hisobi" o'quv qo'llanma. Guliston 2024.
3. Qaynarovich, C. U., Djo'Rayevich, Z. A., & Lobar, M. (2024). Sanoat ishlab chiqarish vamahsulot tannarxini kalkulyatsiyalash usullari. Eurasian Journal of Technology and Innovation, 2(1-1), 108-112.
4. Qaynarovich, C. U., Djo'Rayevich, Z. A., & Lobar, M. (2024). Ishlab chiqarish soxasida xarajatlari va mahsulot tannarxini kalkulyatsiyalash. Eurasian Journal of Technology and Innovation, 2(1-1), 76-81.
5. Gulizahro, T. (2023). The importance of developing the exchange mechanism and online trade in the E-commerce system (in the example of grain trade). Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика), (2), 14-20.
6. Sharipov, K., Abdullaeva, S., Khalilov, S., & Xadjibayev, A. (2025). Analysis of the effectiveness of hydrocarbon vapor condensation. International Journal of Artificial Intelligence, 1(2), 1287-1291.
7. Turayeva, G., Mullajonov, B., Qurbonbekov, R., To'raqulov, S., Mamadaliyev, U., & Fozilov, S. (2023). Buxgalteriya hisobining usullari va tamoyillari. Наука и технология в современном мире, 2(14), 53-55.